

In memoriam

SZABÓ SÁNDORNÉ NIKHÁZY ERZSÉBET

(1928–2022)

*A mi napink, miket nekiünk engedtek,
Mintegy hetven esztendei idő,
Hogyha több, tehát nyolcvan esztendő.*

Földi pályafutásunk véges, életünk elmúlik, mint az álom és árnyék, Szabó Sándorné Nikházy Erzsébetnek 93 évet ajándékozott a Teremtő. Végtelen szomorúság tölti el szívünket, ha egy kedves barát távozik közülünk, nehéz múlt időben beszélni arról, akit szerettünk. Gazdag életútjának főbb állomásait csak vázlatosan tudom ismertetni.

1928-ban született Hajdúnánáson, de igazi szülőfalujának Hernádszentandrászt tekintette. Itt éltek Nikházy ősei mintegy 200 éve, itt tette meg az első lépéseket, tanulta meg a betűvetés tudományát. *Isten, haza, család* – a ma újra divatosná vált jelige szellemében nevelték abban az időben a gyermekeket, különös tekintettel a vallási, erkölcsi, hazafias nevelésre. Ezt az értékrendet tartotta szem előtt egész életében.

Négyen voltak testvérek, haladó szellemű szülei felismerték, hogy a lányokat is taníttatni kell. Élethivatásul a pedagóguspályát választotta. Tanítói oklevelét 1949-ben vette át Miskolcon. Tudását állandóan fejlesztette, 1955-ben újabb diplomát szerzett az Egri Pedagógiai Főiskolán, matematika-fizika szakon. Tanított Pamlényban, Derenken, Nemesbikken, Mérán, leghosszabb ideig Encsen.

Milyen pedagógus volt Erzsike néni? Egy arab filozófus, Al-Ghazali hagyta ránk a gondolatot: *Keress olyan mestert, akinek szelleme világos, tudása nagy és szíve jó!* Erzsike néni rendelkezett ezekkel a tulajdonságokkal. Igazi pedagógus egyéniség volt. Ugyanazzal a hivatástudattal tanította a tanyasi gyerekeket, mint a jól felszerelt nagy iskola szaktantermi rendszerében tanulókat.

A járási vezetők felfigyeltek kiváló munkájára, 1966-ban kinevezték szakfelügyelőnek. Így már nemcsak a gyerekeket tanította, a tanárok munkáját is segítette. Nem is felügyelő volt, inkább szaknácsadó. Továbbképzéseket, vetélkedőket szervezett, előadásokat tartott. Zánkán az ország legjobb tanárai jöttek össze, 100-120 fő, nagy sikere volt az előadásának. 1989-ben nyugdíjba ment, még pár évet tanított, ha hívták.

Szerteágazó érdeklődése az oktatás-nevelésen kívül a népi hagyományok gyűjtése és ápolása felé vezette. Nagy segítségére volt ebben férje, akivel 1951-ben kötött házasságot. Szabó Sándor Sárospatakon a falukutató mozgalom jeles képviselőjének, Újszászy Kálmánnak a tanítványa volt. Újszászy felhívta a figyelmüket, hogy a paraszti világ gyors átalakuláson megy keresztül, menteni kell,

ami még megmaradt. Az ötvenes-hatvanas években bekapcsolódtak a honismereti mozgalomba. Jó barátjuk volt Kováts Dániel tanár. Gyűjtőmunkájuk eredményes volt, 1977-ben 405 leltározott tárggyal megnyitották az Abaúji Helytörténeti Gyűjteményt. Volt egy terem, ahol történelemórákat, szakköröket tartottunk. 1975-től 1987-ig Sándor bácsival honismereti szakkört vezettünk, Erzsike néni kézimunka szakkört szervezett a gimnáziumban.

Szakfelügyelői látogatása során alkalmat nyílt az abaúji szöttesek, keresztszemesek gyűjtésére. 245 keresztszemes mintát rajzolt le, ezeket 2000-ban könyvben is megjelentette. 1975-től *Abaúji virágok* címmel évente kiállítást szerveztek. 2005-ben Népi Iparművész címet kapott. Zsűrített, szép kézimunkáit számtalanszor kiállították külföldön is.

Alapító tagja volt az 1985-ben megalakult Kazinczy Ferenc Társaságnak és az Abaúji Helytörténeti és Honismereti Egyesületnek. Évtizedekig dolgozott a megyei szakszervezet vezetőségében, általános iskolában hittant oktatót.

Szabó Sándornét 90 éves születésnapja alkalmából
Encs polgármestere, Szeles András köszöntötte
(Forrás: internet)

Családi élete hasonló érdeklődésű férjével boldog, kiegyensúlyozott volt, két gyermekük született, mindketten a pedagóguspályát választották.

Szabó Sándorné utolsó tablóképe

Erzsébet Arany Katedra díjas, Zsuzsa Népi Iparművész. Négy diplomás unoka és hét dédunoka vette körül ünnepek alkalmával.

Nem gyűjtöttek vagyont, egyetlen szenvedélyük az utazás volt, főleg a Kárpát-medencében; nagy szerelem volt Erdély, ahová többször ellátogattak. Nyugdíjasként is aktív életet élt, az idősek klubjában előadásokat tartott, kiállítást szervezett, rendszeresen írt az *Encsi Hírek*be.

„Az ember addig él, amíg van valamilyen személyes feladat, tennivaló, amit nem tud más véghez vinni, csak ő.” (Márai Sándor) Szabó Sándorné 93 tevékeny évet élt, tavaly fejeztük be Abaúj falvairól írt közös pályázatunkat.

A társadalom megbecsülését kitartó és önzetlen munkájáért számtalan elismerés jelzi, amelyek közül legjobban a hernádszentandrás díszpolgári címnek, az 1983-ban megkapott Kiváló Pedagógus, 2008-ban pedig a Megyénk Kultúrájáért kitüntetésnek örült.

2022. május 21-én Szabó Sándornét búcsúztatta az encsi református templom harangja.

„...halállal én leszek kevesebb, mert egy vagyok az emberiséggel; ezért hát sose kérdezd, kiért szól a harang: érted szól.” (J. Donne)

Halálával szegényebb lett városunk, egyeületünk, és mi, barátok is. Emlékét sokáig fogják őrizni, akik ismerték és szerették. Békés nyugodalmat!

Horváth Csabáné

„Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy.” (Ézsaiás 43.1.)

Fájdalomtól megtört szívvel tudatjuk, hogy

Szabó Sándorné
szül. **Restei Nikházy Erzsébet**

Hernádszentandrás díszpolgára,
Rubin diplomás és Kiváló Pedagógus,
Népi iparművész

94 éves korában visszaadta lelkét Teremtőjének.
Felejtethetlen halottunktól 2022. május 21-én 14 órakor
veszünk végső búcsút az encsi temetőben.

A gyászoló család

In memoriam

É. KOVÁCS LÁSZLÓ

(1923–2022)

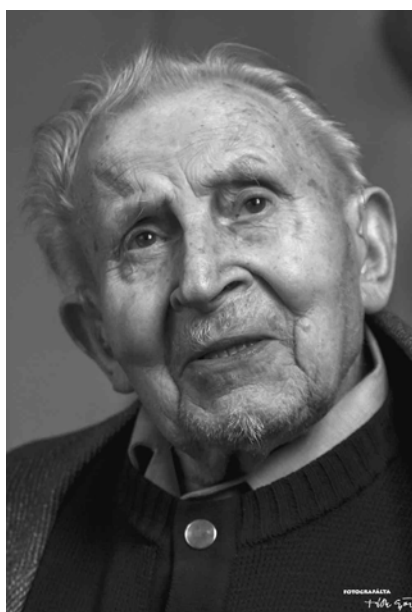
„A vidékre vetett bizalom, remény
és élni akarás példaképe”

100. életévében elhunyt Gömörszőlős szülöttje, egykori polgármestere, É. Kovács László festőművész, néprajzkutató, a Magyar Kultúra Lovagja, a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjének kitüntetettje, Magyar Örökség díjas alkotó – adta hírül Gömörszőlős község Facebook-oldala 2022. július 24-én. Kitüntetéseknek, elismeréseknek felsorolása itt korántsem ér véget, a sort – lapunk jellegéhez igazítva – csupán kettővel folytatjuk: a legjelentősebb megyei honismereti elismeréssel, az Istvánffy-díjjal (2002) és a legrangosabb országos honismereti kitüntetéssel, a Bél Mátyás – Notitia Hungariae-emlékéremmel (2008). A gömöri lokálpatrióta búcsúztatására, temetésére két nappal később került sor szülőfalujában, református szertartás szerint.

É. Kovács László 1923 tavaszának első napján, március 21-én született az akkor már közel két évtizede átkeresztelt, korábban Poszoba nevet viselő kis gömöri faluban. Az iskolás éveket követően 16 holdas családi gazdaságukban kezdett dolgozni. Kamaszként részt vett a Vásony Sándorné által szervezett Búzavirág Falugárda mozgalomban, majd 17 éves korában tanítói és lelkészi támogatással a Sárospataki Népfőisko-

lára került, ahol megismerte Újszászy Kálmán faluszemináriumi mozgalmát. Ilyen előzmények után és Muharay Elemér személyes ráhatására kötelezte el magát a népi kultúra mellett, mert megerősödött benne a hit, hogy a falu és annak kultúrája nemzetfenntartó erővel bír. Szülőfaluját hosszabb időre csupán két alkalommal – mindkét alkalommal kényszerűségből – hagyta el; egyik a katonaság és hadifogság volt az 1940-es években, a második önkéntes száműzetés egy baranyai faluba az 1950-es évek elején, miután börtönnel fenyegették a kor falupolitikája elleni tiltakozása miatt. 1955-ben tért vissza Gömörszőlősre. Az ezt követő évtizedekben a földműves szövetkezetben, a Hazafias Népfrontnál, majd az Ózdi Kohászati Üzemekben dolgozott.

Távozás helyett közösséget épített, és falujába vonzotta a széles nagyvilágot. 1959-ben kezdeményezésére és aktív közreműködésével alakult meg a Tompa Mihály pap-költő emlékét élesztető Kelemér–Gömörszőlősi Tompa Mihály Emlékbizottság, nyílt meg 1963-ban a keleméri Tompa Mihály Emlékmúzeum. Az 1968-ban megszűnt gömörszőlősi iskola épületegyüttesében és portáján az azt követő években és évtizedekben gyűjtemények sokaságának teremtett helyet, és számos időszakos kiállítást is szervezett, rendezett. Ezek a rendezvények évi rendszerességgel több száz érdeklődőt

Képriport – É. Kovács László (Fotók: Tóth György)

É. Kovács László

1923–2022

(Fotó: Tóth György)

vonzottak Magyarország minden vidékéről és az anyaországtól elszakadt magyarság köréből. A vezetésével létrejött gyűjteményegyüttes 2004-ben rangos elismerésben részesült, megkapta az Év Múzeuma címet. Az 1980-as évek elején részt vállalt a putnoki Gömöri Múzeum szervezési munkáiban, s amikor a múzeum vezetője 1987–88-ban egyéves anyasági szabadságát töltötte, megbízott vezetőként ő irányította az intézményt.

Múzeumszervező tevékenysége mellett meg kell emlékezni gazdag publikációs tevékenységéről is. Hosszú éveken át rendszeres résztvevője volt az Istvánffy Gyula honismereti gyűjtőpályázatnak. Írásai szakmai folyóiratokban és önálló kiadványokként láttak napvilágot. Ezekben elsősorban szülőfaluja népeletével, a parasztemberek és erdei munkások, favágók mindennapjaival foglalkozik. Gyűjtötte a térség Tompa Mihály-emlékezetét, és megóvta a feledéstől a vitéz Vásony Sándorné született Ayshford Wood Florence emlékét, aki a cserkészmozgalomhoz hasonló ifjúsági mozgalmat szervezett Gömörszőlősen, Kelemérben és a környező gömöri településeken.

Festőként és grafikusként is figyelmet érdemel személye. Kiadványait saját grafikáival illusztrálta, tehát azok témája is főleg a népelet

volt. Pasztellképein főleg a gömöri tájat örökítette meg, különösen az őszi és téli színvilágot kedvelte, de említést érdemelnek népeleti pasztelljei is. Figyelemre méltók akvarelljei, ezek közül a gömöri templomokról készített sorozatát említem.

É. Kovács László aktív és tevékeny életet élt, szinte az utolsó napokig dolgozott. 2021 szilveszterén arra kért, válasszak két képet munkái közül, melyekkel meg szeretne ajándékozni. Én két pasztellt választottam: egy tájképet és egy népeletit, melyen gömöri fazekasok árulják portékáikat. Ez utóbbit – mint kiderült – nem szeretne volna elajándékozni, de gyorsan felajánlotta, hogy újra megfesti azt számomra, ez meg is történt 2022 elején. Utolsó munkáját is ajándékba szánta Hanvára – ezt már nem tudta befejezni, ezért azt lánya félkészben adta át Nagy Ákosnak, a felvidéki gömöri egyházmegye esperesének.

Minden búcsú fájdalmas, de az egybegyűlt sokaknak mégis reménységet és megnyugvást adott a tudat, hogy egy hosszú, nagyon tartalmas, teljes, kerek, szinte az utolsó napokig aktív élet zárult le, melynek gyümölcse és öröksége tovább él.

Drága Laci bácsi, nyugodjon békében!

Bodnár Mónika